

Service Public Fédéral des Affaires Etrangères,
Commerce extérieur et Coopération au Développement

Federale Overheidsdienst van Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Fiche Organisation internationale –
Internationale organisatie Fiche

United Nations Office on Drugs and Crime
(UNODC)
WENEN

d.d. 09/01/2018

A. Algemene informatie

- **Geschiedenis, omschrijving en doelstelling**

Op het gebied van het bestrijden van drugs en (georganiseerde)misdaad, waaronder terrorisme, is het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), de belangrijkste VN-organisatie. De organisatie werd opgericht in 1997 - *bij het samensmelten van het United Nations Drug Control Programme (UNDCP) en de Divisie Crime Prevention & Criminal Justice van het VN-Bureau te Wenen* - om de Verenigde Naties beter in staat te stellen een integraal en samenhangend beleid te formuleren ter bestrijding van de illegale productie en handel in drugs, de strijd tegen internationaal terrorisme, de strijd tegen het witwassen van geld, corruptie en andere misdaadfenomenen zoals mensenhandel en mensensmokkel. UNODC is begaan met de preventie van druggebruik en de strijd tegen de verspreiding van HIV/aids onder druggebruikers en gedetineerden. Daarnaast houdt de organisatie zich bezig met misdaadpreventie ("crime prevention"), hervormingen in de rechtshandavingsketen of het verbeteren van de toegang tot justitie.

Om dit doel te bereiken richt UNODC haar activiteiten op onderzoek, begeleiding en steun aan lidstaten met de implementatie van internationale verdragen op het gebied misdaad, drugs, terrorisme en corruptie. Het ondersteunt eveneens landen in hun forensische capaciteitsopbouw (sporenonderzoek terrorisme, druganalyses).

Het hoofdkantoor van UNODC is gevestigd in Wenen. Daarnaast heeft de organisatie regionale kantoren verspreid over de hele wereld. Het United Nations Office on Drugs and Crime stelt wereldwijd ongeveer 1500 personeelsleden te werk (waarvan 500 stafleden). Via een netwerk van een 50-tal kantoren (een 20-tal regionale en landenkantoren en een 30-tal kleinere projectkantoren) heeft UNODC een sterke aanwezigheid op het terrein en in de meest fragiele regio's (o.m. in Kaboel, Caïro, Nairobi, Mogadishu). België heeft gewaardeerde landgenoten op zichtbare posities binnen de organisatie, o.m. op niveau van onderdirecteur.

UNODC levert een wezenlijke bijdrage aan de realisatie van de Agenda 2030, in het bijzonder Sustainable Development Goal 16 die zich richt op de strijd tegen illegale financiële stromen, corruptie en de opbouw van de rechtsstaat. Verder zijn o.m. SDG3 en SDG 8 van belang (voor verdere details zie extra fiche "UNODC & the sustainable development goals").

De organisatie heeft een liaisonbureau in Brussel, bij de EU.

Website <http://www.unodc.org>

- **Directeur-Generaal**

Sinds 2010 wordt UNODC geleid door de Russische diplomaat Yury Fedotov, die de Italiaan Antonio Maria Costa opvolgde als Executive director. Dhr. Fedotov staat tevens aan het hoofd van UNOV, het United Nations Office in Wenen, en draagt de titel van ondersecretaris-generaal van de VN. Yury Fedotov was ambassadeur van Rusland in Londen en was viceminister van Buitenlandse Zaken van

Rusland, belast met internationale organisaties. zijn mandaat werd verlengd tot oktober 2018. Tegen dit tijdstip dient secretaris-generaal Gutierrez een opvolger te benoemen.

B. Structuur en werking

De Commission on Narcotic Drugs (CND) en de Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (CCPCJ) zijn de twee bestuursorganen van UNODC en zijn functionele commissies van ECOSOC. Deze commissies zetten het beleid uit en sturen UNODC formeel aan. De begroting en de 4-jaarlijkse strategie behoeven instemming van ECOSOC.

UNODC is de hoedster van een reeks verdragen, met name het VN-Verdrag inzake corruptie UNCAC (uit 2003) en het VN-Verdrag inzake georganiseerde misdaad, UNTOC, met de 3 protocollen protocol inzake mensenhandel; het protocol inzake de smokkel van migranten over land, over zee en door de lucht (protocol mensensmokkel) en het vuurwapenprotocol, alsook de internationale rechtsinstrumenten inzake terrorisme.

UNODC oefent haar mandaat uit door:

- te functioneren als secretariaat
- het ondersteunen van de lidstaten bij de ratificatie en de implementatie van internationale verdragen
- het opstellen van de verdragen
- het doorvoeren van analyses, enquêtes en referentiestudies
- het leveren van technische bijstand op het terrein

C. Internationaal drugbeleid

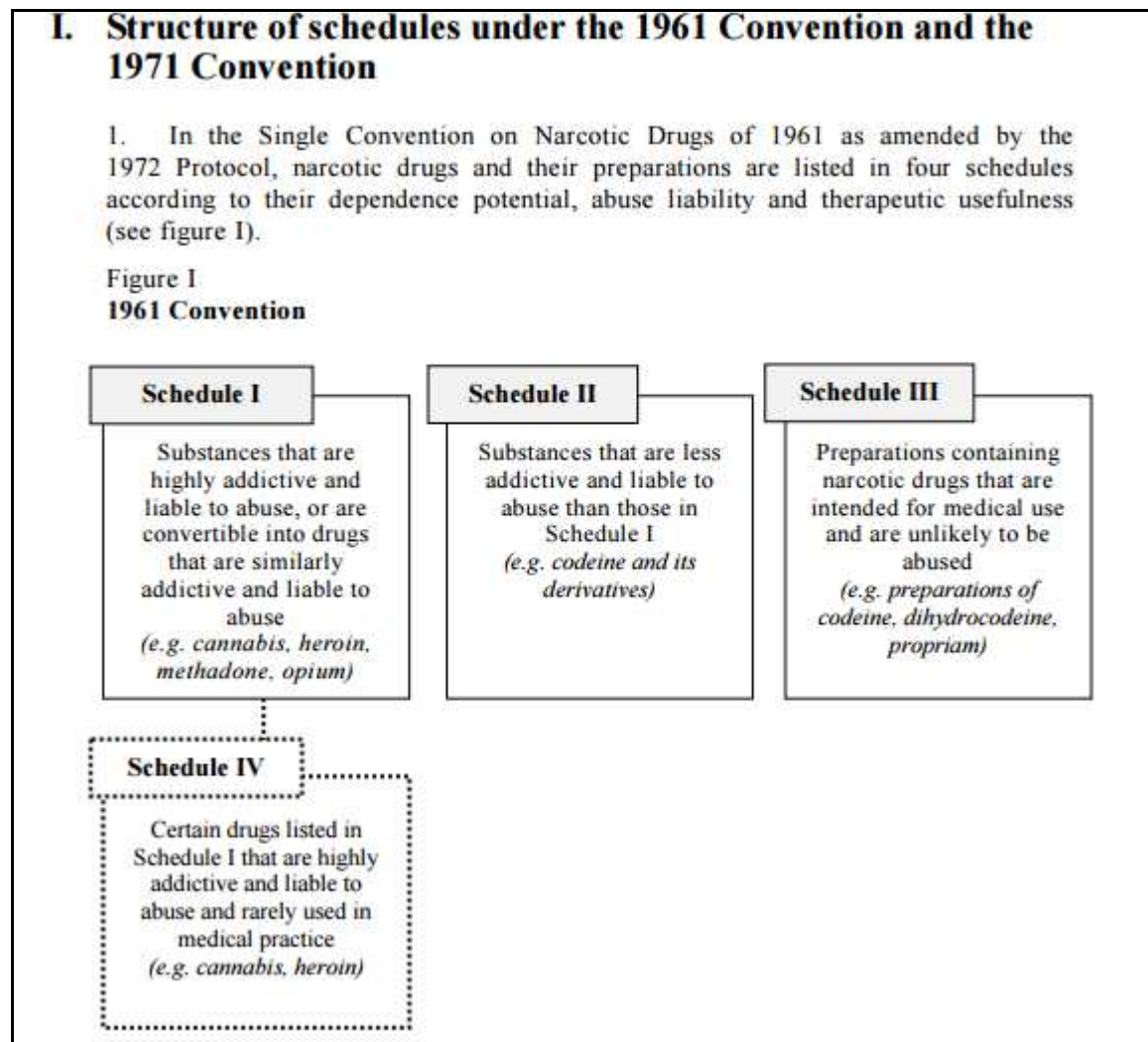
• **Commission on Narcotic Drugs (CND)**

Deze commissie werd in 1946 opgericht door ECOSOC. Het is het centrale politieke orgaan van de Verenigde Naties voor wat drugsaangelegenheden betreft. De CND analyseert de wereldwijde drugproblematiek en doet voorstellen, onder de vorm van resoluties, om de internationale drugscontrole en de verstrekking van zorg en preventie te versterken. De aandacht voor de "dimensies gezondheidzorg en mensenrechten" is gestaag gestegen in de afgelopen jaren. In 2016 diende de EU een resolutie in die proportionele strafmaten voor drugdelicten tracht te promoten.

België heeft een solide traditie van lidmaatschap en werd in april 2017 door ECOSOC met het hoogste aantal stemmen van alle WEOG-leden (50 op 54) herverkozen als lid voor de periode 2018-2021. FOD Volksgezondheid, FOD Justitie, het FAGG nemen doorgaans samen met de Permanente Vertegenwoordiging in Wenen, deel aan de CND.

Enkel de 53 leden van de Commissie hebben stemrecht bij de scheduling van substanties onder de bestaande 3 VN-Drugsconventies, waarbij nagenoeg alle landen partij zijn. Een "*scheduling decision*" is bindend en bepaalt het controleregime. Hierbij wordt beslist welke stoffen als illegale drugs worden

beschouwd. Bij deze stemming dient een afweging gemaakt te worden tussen diverse belangen (gezondheid, gebruik van de stof voor commerciële/industriële doeleinden en humanitaire noden, bv. inzake “essential medicines” zoals ketamine). Momenteel staan zo’n 250 substanties onder internationale controle. Het expertencomité van de WHO raadt aan om de criteria therapeutisch belang van de stof, verslavingsrisico, gezondheidsgevaar in aanmerkingen te nemen bij de stemming.

- **UNODC World Drug Report 2017: expansie cocaïnemarkt, “opioid crisis” in Noord-Amerika**

Deze referentiestudie brengt jaarlijks een analyse van de mondiale en regionale trends inzake de productie, smokkel en consumptie van illegale drugs. De dimensies gezondheid en preventie krijgen stevast een belangrijke plaats. De EU pleit ervoor om informatie op te nemen m.b.t. mensenrechten of de toepassing van de doodstraf voor drugdelicten. België wordt meerdere malen aangehaald in het rapport: als "entry point" voor cocaïne, als locatie voor de illegale teelt van cannabis en als één van de voornaamste Europese productiecentra van Ecstasy/MDMA.

Anno 2017 heeft heroïne, in lijn met de stijgende papaverteelt in Afghanistan, een comeback gemaakt op West- en Centraal-Europese markten, terwijl de proliferatie van nieuwe psychoactieve stoffen wereldwijd blijft toenemen en het "dark net" zich opwerpt als anonieme online marktplaats. Het vooruitzicht van een vredesakkoord in Colombia zorgde voor een stijging van de arealen aan cocastruiken, met 30% in de periode 2013-2015. Hiermee anticipeerden cocaboeren op het perspectief van een influx van financiële middelen om over te schakelen op alternatieve teelten. Het gebruik van cocaïne nam toe op de belangrijkste markten, Europa en Noord-Amerika.

De VS worden getroffen door een "opioidcrisis" waarbij het gebruik van pijnstillers fentanyl (en derivaten) tot tienduizenden overdoses leiden. Deze epidemie, door president Trump een nationale gezondheids crisis genoemd, werd veroorzaakt door ongeoorloofds voorschrijfgedrag van Amerikaanse artsen en promotiecampagne farmaceutische industrie. In de VS lieten sinds 2004 meer dan 500 000 personen het leven ten gevolge van overdoses. Daarmee is het de belangrijkste doodsoorzaak bij Amerikanen jonger dan 50.

Wereldwijd vindt slechts één op zes problematische gebruikers (29,5 miljoen wereldwijd) vindt de juiste behandeling, gevangenis blijven hoge risico-omgevingen voor druggebruik en daaraan gelinkte besmettingen (HIV/AIDS, hepatitis C).

De georganiseerde misdaad haalt tussen één derde en één vijfde van haar inkomsten uit de handel in drugs. Daarmee is het met voorsprong de meest winstgevendende criminele activiteit. In bepaalde conflictgebieden, zoals Afghanistan, is het de financieringsbron van terrorisme. Zo haalt de Taliban jaarlijks 150 miljoen USD op aan taksen op de handel in opium.

- **Proliferatie van nieuwe psychoactieve stoffen (NPS)**

Nieuwe psychoactieve stoffen zijn drugs die ontwikkeld worden om de effecten van bestaande illegale drugs zoals cannabis, cocaïne of LSD, na te bootsen. Dit gebeurt door het aanbrengen van minimale wijzigingen in de chemische structuur van de stof waardoor de producten de mazen van het net opzoeken. In 2015 werden 75 substanties voor het eerst aangetroffen door het "early warning system" van UNODC, in totaal werden sinds 2009 zo'n 739 NPS geïdentificeerd. Ook het laboratorium van UNODC volgt deze evoluties actief op. Tijdens de CND in maart 2015 werd voor de eerste maal NPS onder internationale controle gebracht. NPS vormen een "game changer" en een grote uitdaging voor gezondheidswerkers, douane- en politiediensten en zelfs koerierdiensten.

In BE werd in 2017 een wetswijziging aangenomen die een nieuwe "generieke structuurwet" voorziet om deze categorie van middelen beter aan banden te leggen.

- **HONLEA 2015**

In juni 2015 kwamen de hoofden van de nationale drugsbestrijdingsagentschappen uit de brede Europese regio (inclusief VS, Rusland, Turkije en Israël) gedurende 4 dagen in het Egmont Paleis te Brussel voor de "HONLEA Europe meeting". Dit suborgaan van de Commission on Narcotic Drugs besprak de evoluties inzake internationale drugsbestrijding en formuleerde aanbevelingen. De meeting

was een co-organisatie tussen Federale Politie, Justitie, Douane en Buitenlandse Zaken en voorzag in een terreinbezoek aan de Haven van Antwerpen. Minister van Justitie Koen Geens opende de sessie, minister van Financiën Johan Van Overtveldt ontving de delegatie in Antwerpen en commissaris-generaal Catherine De Bolle sloot de Conferentie af.

- **UNGASS 2016: nieuw ijkpunt van het internationaal drugdebat**

Voor het eerst sinds 1998 vergaderde de Algemene Vergadering van de VN in een Buitengewone Sessie over het werelddrugprobleem (UNGASS) en de oriëntatie van het internationale drugbeleid.

In lijn met de EU stuurde BE aan op een humaan, evenwichtig drugbeleid waarbij het recht of gezondheid en mensenrechten in het algemeen gerespecteerd worden. Ons land heeft de EU aangemoedigd om een speciaal EU side-event rond de doodstraf voor drugsmisdriven te organiseren in New York, een voorzet die opgenomen werd door de EU. Voorstellen inzake een oproep rond een moratorium op de doodstraf in de politieke eindverklaring werden tot van tafel geveegd door de ASEAN-landen, Iran, Egypte en China. UNODC spreekt zich zelf, net als de INCB, uit tegen de doodstraf voor drugdelicten. De norm verschoof o.m. door de druk van landen als Colombia, Mexico en Guatemala die dreigden om de "consensus" op te blazen.

"Liberale" en "conservatieve krachten" hielden elkaar in evenwicht tijdens het intense Weense UNGASS-onderhandelingsproces waarbij de "flexibiliteit" van de huidige VN-Drugsconventies centraal stond. Staatshoofden, regeringsleiders, ministers en delegatiehoofden namen op 19 april 2016 de politieke verklaring aan in New York. Belangrijkste acquis: een volwaardig (nieuw) hoofdstuk inzake de verbetering van de toegang tot "gecontroleerde medicijnen" voor medisch en wetenschappelijk gebruik (met belangrijke Belgische voortrekkersrol), operationele aanbevelingen voor een aanpak van nieuwe psychoactieve stoffen (NPS) en een oproep tot "proportionele strafmaten". De verklaring ontvouwde zich tot een structuur met 7 hoofdstukken. Voor het eerst is er een apart hoofdstuk over mensenrechten, vrouwenrechten en jeugd. Inzake "harm reduction" (schadebeperkende maatregelen) en de "right to health" werden de termen geweerd maar was er ruimte voor de invulling ervan.

In 2019, wanneer de huidige Politiek Verklaring en Actieplan afloopt, zal in Wenen een Ministeriële Conferentie plaatsvinden.

- **"Controlled medicines": Toegang tot (pijn)medicatie onder controle van VN-drugsverdragen**

Met de update van haar referentiestudie "*Availability of Internationally Controlled Drugs: ensuring adequate access for medical and scientific purposes*" legt de International Narcotics Control Board - de hoogste instantie binnen het VN-systeem belast met de monitoring van de VN-drugsverdragen - in aanloop naar UNGASS - de vinger op een pijnlijke wonde van het werelddrugprobleem: ruim 75% van de wereldbevolking in ongeveer 150 (lage en middeninkomens)landen heeft weinig of geen toegang tot pijnmedicatie zoals narcotische analgesica (zoals morfine en codeïne) en psychotrope stoffen. Terwijl er in delen van Latijns-Amerika en het Midden-Oosten enige verbetering optreedt, is er in delen van Afrika en Zuid-Azië zelfs achteruitgang. Barrières zoals inadequate wetgeving, attitudes, vrees voor verslaving,

gebrek aan opleiding gezondheidspersoneel of gebrek aan financiële middelen liggen aan de basis van het fenomeen.

“Landen hebben gefaald in het naleven van dit sleutelengagement onder de VN-drugsverdragen en het garanderen van het recht op gezondheid voor burgers”, aldus de INCB dat opvallend en op expliciete wijze voor een mensenrechtenbenadering opteert. De stijgende nood voor narcotische analgesica voor de behandeling van kanker maar ook voor HIV/AIDS en chirurgie in low- and middle income countries (goed voor 56,8% van de kankergevallen en 64,9% van de kankerdoden) staat in schrik contrast met de "stand-still" in Afrika en Zuid-Azië waar de toegang dramatisch laag blijft. De INCB benadrukt gezondheidszorg en pijnbestrijding als een mensenrecht.

Zo'n 92% van de mondiale productie van morfine bv. wordt geconsumeerd door 17% van de wereldbevolking (voornamelijk in USA, Canada, West-Europa en Australië). Dit maakt dat er voor de overige 83% van de wereldbevolking nog 8% overschiet. Uit cijfers van de INCB Pain and Policy Studies Group uit 2011 blijkt de gemiddelde mondiale consumptie van morfine per burger 66,1 mg bedraagt. In grote delen van Afrika, Centraal-Amerika, het Midden-Oosten en delen van Azië ligt de jaarlijkse consumptie echter lager dan 1 mg per persoon. Circa 20 miljoen mensen sterven jaarlijks met zware of middelmatige pijn aan kanker, aids of andere gezondheidsaandoeningen. In Afrika sterven meer mensen aan kanker dan aan tuberculose, aids en malaria samen

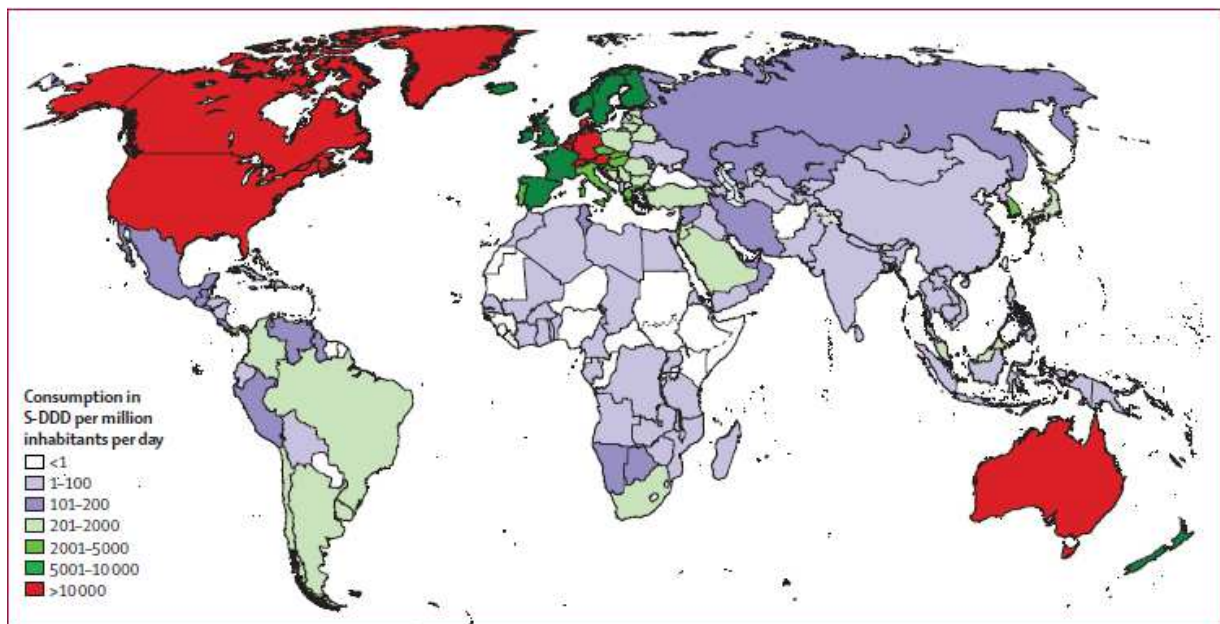

Figure 2: Mean availability of opioids for pain management in 2011-13

D. Misdaadpreventie en samenwerking inzake strafzaken

- De VN-Commissie voor misdaadpreventie en strafrecht (CCPCJ)

De Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (CCPCJ) stelt internationale regels ("guidelines" en normen) op voor de omgang met misdaadfenomenen, de preventie en de bestrijding

ervan. Hierbij komen onderwerpen als stedelijk geweld, herstelrecht, rechtsbijstand en alternatieve detentiemodaliteiten aan bod. De Commissie is een functionele commissie van ECOSOC en behandelt resolutievoorstellen die via consensus onderhandeld worden. Deze vormen de leidraad voor de UNODC-programma's m.b.t. misdaadbestrijding. Zo werden in 2015 in de schoot van de CCPCJ de "*Mandela-rules*" inzake de minimumstandaarden voor gevangenen aangenomen. Voor het eerst sinds 1955 ondergingen deze een actualisatie.

De overkoepelende thematiek van de 25ste zitting van de Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (CCPCJ), die in mei 2016 plaatsvond, vormde de rol van het strafrecht bij het voorkomen en bestrijden van terrorisme in al zijn vormen, waaronder de financiering van het terrorisme. Voor BE nam de Cel Financiële Informatieverwerking (CFI) deel aan de debatten. België organiseerde er samen met UNODC en de "*International Juvenile Justice Observatory*" een succesvol side-event inzake "*Gender-related violence and the Criminal law*".

In 2018 zal de CCPCJ in het teken staan van cybercriminaliteit. De BRICS-landen ijveren voor een nieuwe Conventie tegen cybercrime op VN-niveau en staan hiermee lijnrecht tegenover de landen dit lid zijn van de Boedapestconventie van de Raad van Europa. Een meerjarenplan voor de UNODC-werkgroep cybercrime wordt besproken.

België was lid tot 31 december 2013. FOD Justitie is een belangrijke stakeholder.

- **Misdaadcongres Doha 2015**

In april 2015 opende secretaris-generaal Ban Ki-Moon in Qatar het 13de "Crime Congress". Het Misdaadcongres is een 5-jaarlijks discussieplatform voor beleidsmakers, academici, niet-gouvernementele organisaties en experts van het UNODC over de integratie van misdaadpreventie en de "Rule of Law" in de ontwikkelingsagenda 2030 (SDG 16 nam hierbij een centrale plaats in).

Het vormde ook een gelegenheid om Belgische expertise in de kijker te plaatsen: Peter Van Hauwermeiren (Arbeidsinspectie) in de workshop Mensenhandel aan de zijde van Speciaal VN-rapporteur voor mensenhandel Maria Grazia Grammarinero; Thierry Jacobs (FN Herstal) over het VN-vuurwapenprotocol en privaat-publieke samenwerking bij de uitwerking van regelgeving en de academici Gert Vermeulen (vakgroep strafrecht UGent) en Stephan Parmentier (KULeuven – International Society for Criminology).

Het in Brussel gevestigde "Avocats sans frontières" bracht 2 opgemerkte side-events. Een eerste side-event stond in het teken van een adequate "access to justice" in de context van SDG 16 en zoomde specifiek in op het transitieproces in Tunesië. Sterke getuigenissen van IWatch (lokale afdeling van Transparency International) en Amira Yahyaoui (NGO Al Bawsala), die zich vastbijten in ethiek en publieke participatie. Een tweede side-event zoomde in op de problematiek van voorhechtenis en overbevolking in gevangnissen in Tunesië, Burundi en Zuid-Afrika. Het project in Burundi, dat gesteund wordt door de Belgische ontwikkelingssamenwerking, kwam uitvoerig aan bod.

Thema's als de globale responsen op cybercriminaliteit of de handel in cultuurobjecten bereiken geen consensus (nood aan nieuwe Conventies of gebruik van bestaande rechtsinstrumenten).

E. Terrorism Prevention Branch (TPB)

De Terrorism Prevention Branch is de afdeling binnen UNODC die actief is in het leveren van technische assistentie (op verzoek van een lidstaat) met het oog op het versterken van het juridisch regime tegen terrorisme. Het is daarmee de enige instantie binnen het VN-systeem die ook op het terrein technische assistentie verleent in de strijd tegen terrorisme. Rond deze wettelijke aspecten werkt het samen met politieagenten, onderzoekers, magistraten en terrorismecoördinatoren. TPB werkt nauw samen met het UN Counter-terrorism Committee in NY.

Het mandaat van Terrorism Prevention Branch omspannt 3 thematische domeinen. Ten eerste de promotie van de ratificatie van 19 internationale verdragen en rechtsinstrumenten inzake terrorisme (waaronder resoluties van de VNVR). Ten tweede op assistentie op maat om nationale wetgeving in overeenstemming te brengen met deze bestaande rechtsinstrumenten en zou een duidelijk rechtskader te scheppen. Hiertoe verzorgt het training aan magistraten, rechters en politieagenten teneinde hun capaciteiten te versterken om deze standaarden te implementeren en terrorisme te verhinderen en te vermijden. Tenslotte verleent het TPB zich toe op regionale en internationale samenwerking in strafzaken, in het bijzonder wanneer het gaat over uitleveringsaanvragen. In totaal verleende de dienst al aan 96 lidstaten assistentie (goed voor 2700 officials). Het werkt nauw samen met de Counter-terrorism Implementation Task Force (CTITF)

Specifieke expertise van de TPB:

- tegengaan van het gebruik van het internet voor terroristische doeleinden
- de ondersteuning en de bijstand aan de slachtoffers van terroristische daden
- strijd tegen chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair terrorisme
- promotie van mensenrechten en fundamentele vrijheden in de strijd tegen terrorisme
- de strijd tegen de "financiering" van terrorisme

In maart 2015 lanceerde UNODC haar actieplan "*global initiative to boost criminal justice responses to foreign terrorist fighters*" 2015-2019. Met dit initiatief tracht UNODC lidstaten assistentie te verlenen inzake de rekrutering van terrorisme, inzake het aanzetten tot terrorisme, de financiering ervan alsook het trainen van terrorismestrijders, onder meer in de MENA-regio.

F. VN-verdrag tegen corruptie (UNCAC)

"Corruption steals from the poor. It steals the promise of a brighter future" (Jim Yong Kim, VZP Wereldbankgroep)

Corruptie is intrinsiek gelinkt aan ontwikkeling, het is een factor die het vertrouwen in overheidsinstellingen, bedrijven en financiële instellingen ondermijnt en de fundamentele van de rechtsstaat ondergraaft. Corruptie hindert het toedienen van basisdienstverlening, verstoort concurrentie en ontmoedigt private investeringen, met ernstige gevolgen voor economische groei en

armoedereductie. Conservatieve schattingen door UNODC en de Wereldbank wijzen erop dat jaarlijks tussen 20 en 40 miljard USD gestolen wordt uit ontwikkelingslanden (goed voor 20 à 40% ODA). Op het Afrikaanse continent verdwijnt jaarlijks circa 25% BBP aan corruptie. Naar schatting gaat jaarlijks 2,6 triljoen USD verloren ten gevolge van corruptie.

De VN-Conventie tegen corruptie (UNCAC) is het enige bindende instrument op globaal vlak dat tot doel heeft om alle vormen van corruptie te bestrijden. Hierbij komende zowel de waaier van preventieve als reactieve maatregelen aan bod, evenals bepalingen m.b.t. criminalisering, internationale samenwerking en de terugvordering van tegoeden (“asset recovery”). De problematiek van “asset recovery” is actueel geworden in het kader van de Arabische lente. UNODC en de Wereldbank (ook via het gezamenlijke Star-initiatief) hebben een leidende rol en fungeren als ‘operationele en vertrouwenwekkende) schakel tussen ontwikkelingslanden en financiële centra.

Momenteel is de tweede evaluatiecyclus gestart (preventieve maatregelen + asset recovery), België dient geëvalueerd te worden tussen juni 2016 – juni 2017. De inspanningen en resultaten van een land in de strijd tegen financiële criminaliteit en corruptie zijn uiterst belangrijk voor de beeldvorming, de reputatie en de geloofwaardigheid van een land.

België neemt een voortrekkersrol op inzake de rationalisatie van de internationale evaluaties inzake anti-corruptie en de creatie van synergieën. Een Belgisch initiatief leidde aanvankelijk tot de organisatie van een workshop (“*Workshop on enhancing synergies and sharing good practices in the conduct of international anti-corruption reviews*”) die in september 2016 plaatsvond in Parijs en waarbij de secretariaten van OESO – UNODC – Raad van Europa (GRECO) – FATF en de MESISIC (Organisatie van Amerikaanse Staten) samen keken naar opties inzake versterkte samenwerking m.b.t. anti-corruptie-evaluaties. In November 2017 diende België, in het kader van de 7de Conferentie van de Verdragspartijen bij de VN-Conventie tegen Corruptie, op succesvolle wijze een resolutie in omtrent “*Enhancing synergies between relevant multilateral organizations responsible for review mechanisms in the field of anti-corruption*”. Dit gebeurde in samenspraak met G-20 VZP Argentinië, Nederland en Mexico, in totaal co-sponsorden 40 landen de resolutie.

G. VN-verdrag inzake georganiseerde misdaad (UNTOC)

Het VN-verdrag inzake georganiseerde misdaad, ook het Palermoprotocol genaamd, werd in 2000 ondertekend en kent 3 bijhorende protocollen (Mensenhandelprotocol, Migrantensmokkelprotocol en het Vuurwapenprotocol). UNTOC is het eerste, globaal bindende rechtsinstrument met een definitie van mensenhandel. Het biedt een concrete rechtsbasis voor de uitlevering van criminelen en verdachten en voor samenwerking tussen staten. De groeiende impact van georganiseerde misdaad maakt dat deze Conventie ondanks haar belang de verwachtingen nog niet heeft kunnen inlossen. De bloedige moorden op de Italiaanse magistraten Paolo Borsellino en Giovanni Falcone, vormde de concrete aanleiding voor het opstellen van deze Conventie. Beide misdaadbestrijders hanteerden het “*follow-the-money-principe*” en legden de klemtoon op de transnationale component van georganiseerde misdaad.

De Conferentie die de verdragspartijen samenbrengt vergadert tweejaarlijks. In oktober 2018 zal onder meer de aanneming van een evaluatiemechanisme bij het verdrag en de bijhorende protocollen centraal

staan, een discussie die 10 jaar oud is. Werkgroepen bestuderen momenteel ontwerp vragenlijsten waarbij de begrippen kostenefficiëntie, beperkte overlap en rol civiele maatschappij centrale discussiepunten zijn.

Inzake de strijd tegen mensenhandel, waarbij 70% van de slachtoffers vrouwen en meisjes zijn, heeft UNODC de lead in VN-verband. België heeft sinds eind 2015 een nationale "Goodwill Ambassador" voor de strijd tegen mensenhandel, de Belgische zanger Ozark Henry. Zijn engagement kadert in de "Blue Hearts campaign" van UNODC.

H. Programma's en andere activiteiten:

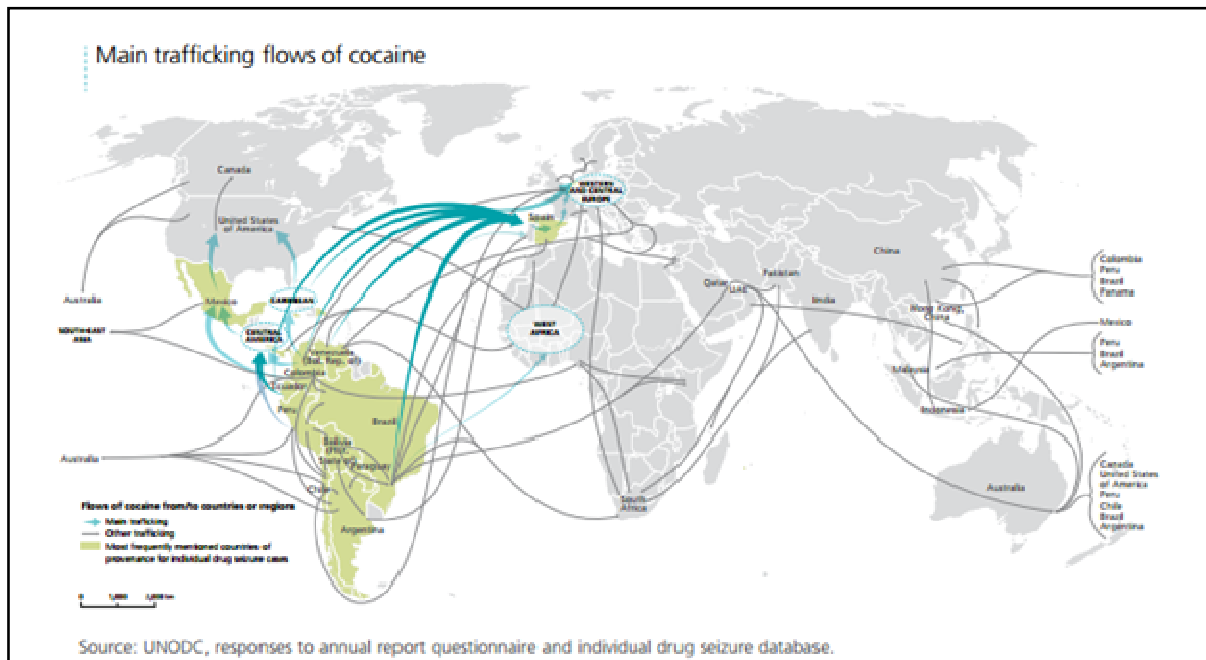
- **Container Control Programme (CCP)**

Het Container Control Programme behelst een samenwerkingsverband tussen het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) en het in Brussel gevestigde Wereld-douane-unie (WCO) waarbij bijstand geleverd wordt aan landen om doeltreffende containercontrole mogelijk te maken en maritieme drugsmokkel en andere illegale activiteiten te verhinderen. Hiertoe worden *Port Control Units* opgericht en training verzorgt aan douane- en andere handhavingsautoriteiten. Het CCP heeft tot doel bij te dragen tot het vrijwaren van de legitieme maritieme handel. Hiertoe verzorgt het opleiding en training wereldwijd en hanteert het een systeem voor "*risk profiling*" van containers. Federale Politie en Douane leveren elk een expert die wereldwijd trainingssessies verzorgen.

Het CCP zoekt naar nauwe samenwerking met de private sector, waaronder havenoperatoren en rederijen. Het mag gezien worden als een belangrijke operationele tool om landen bij te staan en om aan de drughandel en illegale activiteiten (o.m. "rip off activiteiten") het hoofd te bieden. Het CCP is in het bijzonder van belang voor de haven van Antwerpen waar regelmatig grote drugsvangsten gedaan worden en waar het risico dat de georganiseerde misdaad misbruik tracht te maken van het open karakter van de haven reëel is.

In 2015 bereidde CCP haar actieterrein uit naar o.m. Bosnië-Herzegovina, Jordanië, Vietnam en Thailand. CCP zorgt voor drugsvangsten (in het bijzonder cocaïne en cannabis), het onderscheppen van precursoren maar ook voor de inbeslagname van namaakgoederen die intellectuele eigendomsrechten niet respecteren. Op het vlak van "*wildlife trafficking*" valt de groeiende samenwerking in het kader van CITES (*Convention on International Trade in Endangered Species*) te noteren. Met de steun van Canada wordt ook gefocust op het tegengaan van de mogelijke verspreiding van *dual use* goederen (in het bijzonder chemische, biologische, radioactieve en nucleaire materialen) via containervervoer, in lijn met VNVR-resolutie 1540.

De EU is de voornaamste donor van dit vlaggenschipinitiatief.

- **AIRCOP-programme**

Het Airport Communication Project (AIRCOP) is een samenwerkingsverband tussen UNODC, Interpol en de Werelddouaneorganisatie waarbij de smokkel van drugs (lees: cocaïne) van Latijns Amerika naar Europa (via de Caraïben of West-Afrika) aangepakt wordt. Het project heeft betrekking op de smokkel via luchthavens en doelt prioritair op “*drug interdiction capacity building*”. Het initiatief wordt voor 87% gefinancierd door de Europese Unie, heeft een cruciale focus op capaciteitsopbouw via training en de totstandkoming van een real-time communicatie tussen luchthavens in Afrika, Latijns-Amerika en de Caraïbische regio om smokkelaars te onderscheppen en netwerken op te rollen. In een recent verleden verschaftte Belgische politie-experten training in West-Afrika (Benin, Senegal, Ivoorkust en Nigeria) en maakten Belgische douane experts deel uit van de “Joint Airport Interdiction Forces” in de regio.

- **Maritime Crime Programme + Piracy Prisoner Transfer Programme**

Het UNODC formuleerde de ambitie om zijn activiteiten inzake piraterij en criminele activiteiten (smokkel) te integreren in één programma: “*Maritime Crime Programme*”. Dit bood de organisatie de mogelijkheid om de geografische focus te verbreden en bestaande instrumenten (o.a. Container Control Programme) te integreren. Ongeveer 90% van de globale handel verloopt over zee, de economische effecten van maritieme misdaad kunnen groot zijn. Het MCP-programma voorziet in “counter-piraterij” en capaciteitsopbouw in de Hoorn van Afrika en de Indische Oceaanregio bv. via uitleveringsprogramma’s voor gevangen piraten uit Somalië, die met inachtnaeme van mensenrechtenstandaarden vervolgd worden en technische assistentie. Vanuit het regionale kantoor in Dakar volgt het ook de evoluties in de Golf van Guinea op. Het VK, NL, NO en de EU zijn belangrijke donoren.

In het kader van het “*Piracy Prisoner Transfer Programme*” werden inmiddels 96 op een totaal van 138 veroordeelde piraten overgebracht naar hun thuisland (UNODC-gemonitorde detentiecentra).

- **UNODC-UNICEF Global Programme on Violence against Children in the field of Crime Prevention & Criminal Justice**

Dit programma tracht de implementatie van de ‘United Nations Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice’, te bespoedigen en de capaciteit van landen om kinderrechten te beschermen te versterken.

- **Global programme against smuggling of migrants**

UNODC vergaart data en informatie inzake globale patronen en trends inzake migrantensmokkel, met belangrijke focus op bron-, transit- en landen van bestemming in de regio van de Middellandse Zee en de route van Centraal- naar Noord-Amerika. Dit zou beleidsmakers in staat moeten stellen om een doeltreffender beleid inzake de preventie en beteugeling van deze misdaad met aandacht voor internationale samenwerking. In 2017 verschijnt de referentiestudie ‘Global Study on Smuggling of Migrants Patterns, Trends and Flows’.

- **Deradicalisering in de MENA-regio (Justice Section)**

UNODC wendt de ervaring die heeft met fenomenen als “prison overcrowding” en “prison management” aan ook aan de omkadering van geradicaliseerde gevangenen te werken evenals aan de preventie van radicalisering in detentiecentra in brede zin. Deze programma’s worden eveneens geïmplementeerd in landen die gevoelig zijn voor de verdere verspreiding van radicalisme (MENA-regio, West-Afrika)

- **Global Programme on Money-laundering and the countering of the financing of terrorism**

Dit programma heeft tot doel om lidstaten in staat te stellen om maatregelen tegen het witwassen van geld en financiering van terrorisme, zoals de globale standaarden van de Financial Action Task Force, te implementeren. Het doel is om de capaciteit van lidstaten te versterken in het aannemen van maatregelen tegen witwaspraktijken en de financiering van terrorisme en ze bij te staan in het opsporen en in beslagnemen van de illegale opbrengsten.

I. Referentierapporten

UNODC publiceert rapporten over trends en ontwikkelingen van het criminaliteitspectrum, waaronder nieuwe vormen van criminaliteit:

- World Drug Report (jaarlijks, maand juni) (zie hoger)
- INCB Jaarrapport over de tenuitvoerlegging VN-drugsverdragen (jaarlijks, maand maart)
- Global Synthetic Drugs Report (tweejaarlijks)
- Afghanistan Opium Survey (jaarlijks, najaar)
- Global Report on trafficking in human beings (tweejaarlijks)
- Global Report on migrant smuggling (tweejaarlijks)

- World Wildlife Crime Report
- Global Study on firearms

J. Partnerschappen

UNODC onderhoudt een intensieve samenwerking met andere organisaties binnen de VN-families en met andere multilaterale organisaties.

- UNODC zit samen met het **Department of Political Affairs** in de VN-brede Task Force die tot doel heeft de bestrijding van criminaliteit te integreren in de activiteiten van de VN op het gebied van vredesbewaring, vredesopbouw en ontwikkeling.
- Inzake **mensenhandel** zit UNODC het **VN-coördinatie-orgaan** voor waarvan ook **OHCHR, ILO en UNICEF** deel uitmaken.
- In 2016 sloten **UNODC en INTERPOL** een Memorandum of Understanding met als doel de samenwerking m.b.t. criminaliteitsfenomenen zoals terrorisme, cybercriminaliteit, illegale handel waaronder in drugs, border control en forensische analyses te intensifiëren.
- **UNODC en de WHO** sloten in 2016 een MoU met 6 pijlers voor samenwerking, o.m. inzake een betere toegang tot geneesmiddelen onder controle van de VN-drugsverdragen.
- Bij **“harm reduction”/schadebeperkende maatregelen** werkt UNODC nauw samen met **UNAIDS** ter voorkoming van de verspreiding van HIV/AIDS onder injecterende druggebruikers.
- Inzake **terrorismebestrijding** ligt het zwaartepunt in New York (CTC en CTED) en verricht UNODC deeltaken die verband houden met de strafrechtelijke dimensie.

K. Budget en “donorbasis”

UNODC werkt met een tweejarige begroting. Voor het biënnium 2016 - 2017 bedroeg het totale budget 606,3 miljoen USD. UNODC is sterk afhankelijk van non-core bijdragen en is zo in belangrijke mate “project-driven”. Ruim 90% van de middelen komt van vrijwillige bijdragen van donoren, aangevuld met 6,3% aan bijdragen uit reguliere budget VN. Hoewel de stijging van middelen over de jaren het vertrouwen van de donorgemeenschap in de capaciteiten van UNODC weerspiegelt vormt de spreidstand tussen vrijwillige bijdragen en regulier budget een rem op de strategische oriëntatie en planningscapaciteiten van de organisatie.

De VS, Colombia, de EU maar ook NL, NO, DK en DE zijn belangrijke donoren. Nieuw is dat donoren zoals Qatar (met een pledge van 49,1 miljoen USD over 4 jaar) hun plaats innemen.

Ongeveer 56% van de middelen worden aangewend voor het drugsprogramma, 44% van de middelen vloeien naar het misdaadfonds.

UNODC beheert ook het Voluntary Trust Fund for Victims of Trafficking in Persons, Especially Women & Children, dat tot dusver 2 miljoen USD kon besteden aan slachtoffers van mensenhandel. Het fonds wordt geleid door voormalig minister van Buitenlandse Zaken van Oostenrijk en ex-EU commissaris Benita Ferrero-Waldner.

L. Belgische belangen

De normatieve en operationele activiteiten van UNODC in het kader van de VN-drugsconventies, de misdaad- en corruptieconventie (UNTOC en UNCAC) en de drugs- en misdaadcommissies (CND en CCPCJ) sluiten nauw aan bij de verschillende Belgische prioriteiten op het vlak van internationale veiligheid (strijd tegen het terrorisme/radicalisering/piraterij/...), de strijd tegen georganiseerde misdaad (mensensmokkel, mensenhandel, het witwassen van geld), de strijd tegen de illegale productie van drugs alsook aan het belang dat ons land hecht aan “good governance”, de strijd tegen corruptie en het promoten van de rechtsstaat.

Het actieterrein van de organisatie ligt in het verlengde van de focusthema's van het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019. De top 3 van veiligheidsthema's die op Belgisch vlak vastgelegd worden zijn:

1. Radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme
2. Mensensmokkel en mensenhandel
3. Drugs: de professionele en commerciële productie van cannabis/de productie van en de handel in synthetische drugs/de import en export van cocaïne.

M. Opportuniteiten België

- Strijd tegen terrorisme en radicalisering (in gevangenissen): UNODC brengt expertise samen in de strijd tegen terrorisme vanuit strafrechtelijk oogpunt en levert ook concrete technische capaciteitsopbouw aan landen in de Sahelregio en in de MENA-regio. Gegeven de problematiek van FTF en radicalisering ligt een gerichte samenwerking met TPB/UNODC in lijn met binnenlandspolitieke en veiligheidsbelangen.
- Corruptie/strijd tegen financiële criminaliteit: de perceptie en beeldvorming over de Belgische inspanningen en resultaten strijd tegen financiële criminaliteit en corruptie bepaalt mede internationale rankings die geconsulteerd kunnen worden door potentiële investeerders. België kan van het UNCAC-platform gebruik maken om deze perceptie op te krikken (respect timing evaluatie, reflectie synergieën, valorisatie bestaande Belgische expertise, bv. op het vlak van “asset recovery”)
- Farmaceutische industrie: België is een van de belangrijkste producenten van narcotica en verdovende middelen ter wereld. Een vlot, efficiënt controlesysteem waarbij zowel het perspectief volksgezondheid als het economisch perspectief afgewogen wordt, is onontbeerlijk.

België heeft als farmaceutische speler een hoog aantal import- en exportlicenties. UNODC en INCB kijken naar ons land voor de ingebruikname van digitale tools.

- Campagne VN-Veiligheidsraad: thema van “access to essential medicines” (Afrikabeleid – mensenrechten – recht op gezondheidszorg)
- Drugs/kwetsbaarheid BE (lucht)havens: Operationele programma’s zoals het Container Control Programme en het AIRCOP-programme sluiten nauw aan bij de Belgische inspanningen tegen illegale drugstrafiek. Ze bieden een gepast multilateraal kader voor de aanpak van wijzigende smokkelroutes. In VN-rapporten wordt o.m. de haven van Antwerpen vaak vernoemd bv. als één van de belangrijke “entry points” voor drugs afkomstig uit Latijns-Amerika. Dit houdt ook verband met het open karakter van de haven. Drugsmokkel vanuit de Dominicaanse Republiek via chartervluchten naar Zaventem vormt een reëel probleem.
- Migratie en mensensmokkel: UNODC levert bijdragen op het terrein om nationale inspanningen in bronlanden inzake illegale migratie een kans op succes te bieden.

N. Belgische bijdragen

Vrijwillige bijdragen België aan United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)		
Prevention of terrorism in the Sahel countries Burkina Faso and Mauritania	2017	250.000 €
Strengthening combat against human trafficking and migrant smuggling (Sudan, Egypt, Tunisia)	2016	179.568 €
Increasing access to controlled drugs for medical purposes in DRC (gedragen door FOD Volksgezondheid)	2016	100.000 €
Support of the implementation of the Stolen ASSET Recovery (StAR) Initiative	2017	100.000 €

In 2016 is België opnieuw een donor geworden van UNODC. Minister van Volksgezondheid, Maggie De Block, besloot een pilootproject in de DRC van UNODC, de WHO en de Internationale Kankerliga (“Access to controlled medicines”) ter waarde van 100.000 € te ondersteunen. Dit project heeft als opzet om de **toegang tot medicijnen onder controle van de VN-drugsverdragen**, belangrijk voor pijnbestrijding en palliatieve zorgen, **te verbeteren**. België speelt een internationale voortrekkersrol voor deze mondiale gezondheidsproblematiek die 80% van de wereldbevolking raakt.

FOD BuZa zegde in 2016 een financiering toe van 250 000€ toegezegd voor acties inzake **terrorismpreventie** (uitgevoerd door de Terrorism Prevention Branch van UNODC). Doellanden hierbij zijn de partner- en Sahellanden Burkina Faso en Mauritanië. Het project (“Supporting Sahel Countries Burkina Faso, Mali, Mauretania, Niger to strengthen Rule of Law-based Criminal Justice Measures against Terrorism and Violent Extremism”) benadert de strijd tegen terrorisme vanuit een RoL-perspectief met respect voor de mensenrechten in een geografische zone waar België niet alleen actief is met programma’s Ontwikkelingssamenwerking, maar ook via andere interventies (EUCAP, MINUSMA, Trust Fund). Projecten en vormingssessies werden gestart in 2016 en afgerond in 2017. Hierbij wordt eveneens gefocust op de financieringscomponent van terrorisme. Deze focus sluit nauw aan bij het belang dat ons land hecht aan de preventieve dimensie van de strijd tegen terrorisme en FTF, en het actieplan van de SG VN in dit verband.

Een projectaanvraag die Tunesië, Egypte en Soedan ondersteunt in de **strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel** ("*Strengthening criminal justice responses and operational efforts to combat human trafficking and migrant smuggling in Sudan, Egypt and Tunisia*") werd goedgekeurd door de dienst Vredesopbouw en Conflictpreventie, die dit project met 179.568 € spijst.

In het kader van het Stolen Asset Recovery Initiative (stAR) bundelden het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) en de Wereldbank de krachten in de strijd tegen illegale financiële stromen, corruptie en de opsporing/teruggave van gestolen tegoeden. In dit kader heeft de dienst Vredesopbouw en Conflictpreventie een bijdrage van 100.000 € goedgekeurd.

Federale Politie en Douane leveren via detachering experten die wereldwijd opleiding verzorgen een *in-kind* bijdrage in het kader van het **Container Control Programme** dat een veilig maritiem containervervoer tracht te bekomen.

UNODC is ook vragende partij voor de financiering van Junior Professional Officers (JPO's) binnen de organisatie.

O. Belgen binnen de organisatie

- **Jean-Luc LEMAHIEU** – D2 - (Directeur Policy Analysis & Public Affairs, ex-hoofd UNODC Afghanistan)
- **Jo DEDEYNE** – D1 - (Hoofd van de Politieke organen)
- **Bob VANDENBERGHE** - P4 - (Container Control Programme CCP/ gedetacheerd door FEDPOL)
- **Dirk DELANGHE** – P4 -(Container Control Programme CCP/ gedetacheerd door Douane)
- **Samuel DE JAEGERE** – P4 – (Anti-Corruption Advisor for West and Central Africa)
- **Ludovic D'HOORE** – P4 – (Programme Management Officer UNODC Brussels)
- **Azzeddine SALMANE** – P2 – (Associate Legal Officer)

P. Recente bilaterale bezoeken

- Werkbezoek minister van Justitie **Koen GEENS**: deelname aan VN-Conferentie tegen corruptie (UNCAC) en onderhoud met uitvoerend directeur Yury Fedotov en John Brandolino (6 nov 2017).
- Werkbezoek VP **Didier REYNDERS** en onderhoud met ED Yury Fedotov, ondertekening overeenkomst financiële bijdrage aan Stolen Asset Recovery Initiative (juli 2017).
- Werkbezoek **Bart SOMERS**, Burgemeester van Mechelen, aan UNODC rond de thematiek preventieve maatregelen tegen radicalisering en FTF's. Aanwezigen: Jean-Luc Lemahieu - Director of the Division for Policy Analysis and Public Affairs; Mauro Miedico – Chief Terrorism Prevention Branch; Bob Van Den Berghe – Law Enforcement Expert, Container Control Programme (mei 2017).

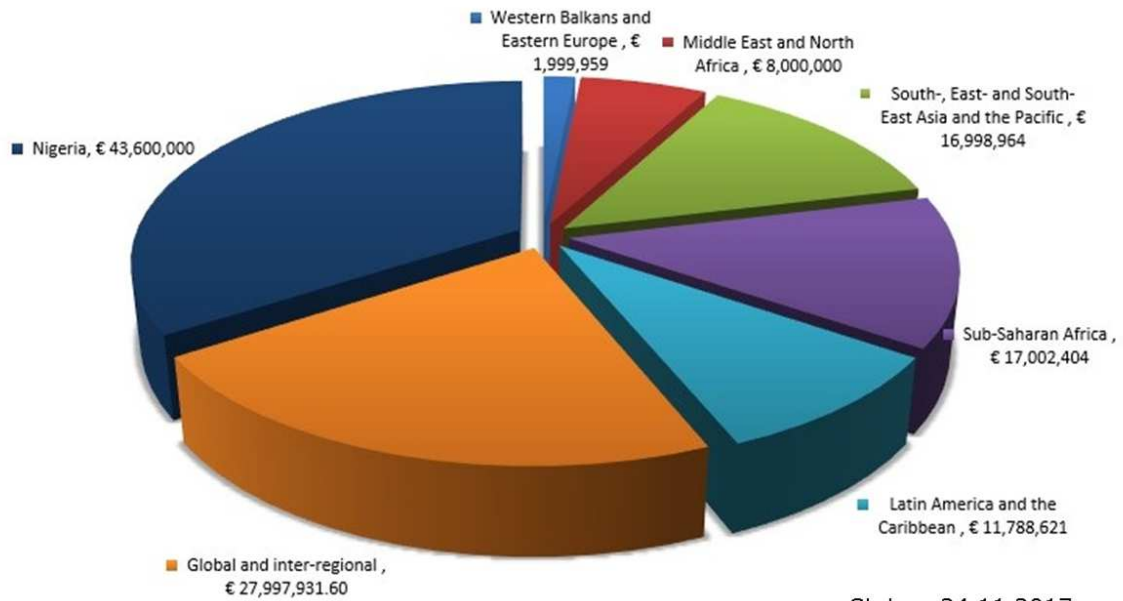
- Werkbezoek voorzitter van de International Narcotics Control Board, Dhr. **Werner SIPP**, in het kader van de Global Health benadering aan BuZa; OS, Minister van Volksgezondheid Maggie De Block, FAGG en Belgische nationale drugcoördinator Prof. Brice De Ruyver (maart 2017).
- Werkbezoek **Hans BONTE**, Burgemeester van Vilvoorde, aan UNODC rond de thematiek terrorisme/radicalisme (maart 2017).
- Onderhoud **vicepremier Jan JAMBON** over terrorisme en radicalisering, containercontrole, mensenhandel/mensensmokkel met top UNODC te Wenen. Hierbij waren John Brandolino (vice-uitvoerend directeur), Mauro Miedico (Terrorism Prevention Branch) en onze landgenote Jo Dedeyne (hoofd secretariaat Politiek Organen) aanwezig. (december 2016).
- Werkbezoek Prof. **Brice DE RUYVER** (Algemene Cel Drugs)/Volksgezondheid aan UNODC en INCB in februari 2016.
- Werkbezoek Commissaris-generaal **Catherine DE BOLLE** en CGI **Peter DE BUYSSCHER** aan UNODC/Wenen (februari 2015)

Q. Rol Europese Unie

De EU is één van de belangrijke donoren van UNODC met een portefeuille aan lopende projecten ter waarde van 131 miljoen USD. Tussen 2004 en 2017 stegen de bijdragen van de Europese Unie van 3,6 miljoen USD naar 131 miljoen USD. Sinds 1987 heeft de Europese Unie reeds 1 miljard USD aan projecten gesteund. Deze projecten concentreren zich o.m. op West-Afrika (Sahel + Nigeria), de MENA-regio, Centraal-Azië, Centraal- en Latijns-Amerika en diverse Aziatische landen en omvatten diverse domeinen als corruptiebestrijding, terrorismepreventie, mensenhandel en -smokkel, de strijd tegen drugssmokkel of drugpreventie alsook strafrechtelijke hervormingen en hervormingen binnen het justitieapparaat. Momenteel is Nigeria, met projecten ter waarde van ruim 43 miljoen, goed voor één derde van de Europese financiering aan UNODC... Diverse Europese budgetlijnen worden aangewend, in de eerste plaats het Europees Ontwikkelingsfonds.

De EU is (samen met landen als NO, CH, Australië, Canada maar ook diverse Latijnsamerikaanse landen) de belangrijkste stem om in het drugsdebat en misdaadpreventie respect voor bestaande internationale mensenrechtenstandaarden en fundamentele vrijheden voorop te stellen. De EU is ook de grootste pleitbezorger van transparante standaarden en een actieve rol voor de civiele maatschappij.

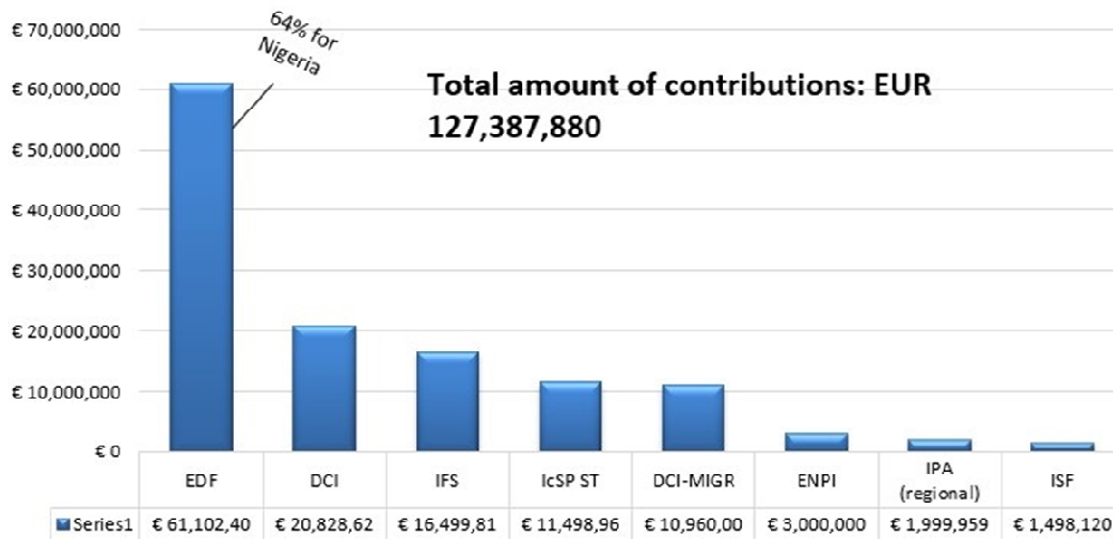
De EU houdt de lijn aan dat optimaal gebruik gemaakt moet worden van bestaande internationale rechtsinstrumenten, i.p.v. een proliferatie van nieuwe Conventies toe te laten.

Status: 24.11.2017

Status: 24.11.2017

Status: 24.11.2017

Legende :EDF - European Development Fund

DCI - Development Cooperation Instrument

IcSP - Instrument contributing to Stability and Peace

ENI - European Neighbourhood Instrument

DCI MIGR - Development Cooperation Instrument, Asylum and Migration

EIDHR - European Instrument for Democracy and Human Rights

IPA - Instrument for Pre-Accession Assistance